

KIRJOITUSTULKKAUS

Sirpa Laurén

Kirjoitustulkkauksessa puhe tuotetaan tekstiksi. Puheen lisäksi tulkataan tilanteeseen vaikuttavat äänet sekä se, kuka puhuu. Puhenopeuden ja tekstin luettavuuden vuoksi tulkki muokkaa puhetta jonkin verran. Tavallisimpia muokkauksia ovat sanan korvaaminen lyhenteellä tai synonyymillä, sanajärjestyksen muuttaminen ja poistot. Puheen sisältö ja sävy eivät kuitenkaan saa muuttua. Kirjoitustulkkauksessa käytetään useimmiten kannettavaa tietokonetta, mutta myös käsin kirjoittaminen on mahdollista. Tulkin käyttäjä lukee tekstiä joko kannettavan tietokoneen näytöltä tai valkokankaalta, jonne teksti heijastetaan.

Kirjoitustulkkauksen käyttö vaatii tottumista viestin vastaanottamiseen tekstimuotoisena sekä tottumista lyhenteiden käyttöön. Tulkkauksessa voidaan kuitenkin huomioida yksilölliset toiveet esimerkiksi lyhenteiden käytöstä silloin, kun kyseessä on henkilökohtainen tulkkaus (yksi tulkkauksen seuraaja).

Kansaneläkelaitos vastaa tulkkauspalvelun järjestämisestä Suomessa. Kelan kotisivulta www.kela.fi/vatu löytyy tietoa tulkkauspalvelusta. Tietoa saa myös kuulovammaisjärjestöistä. Lisäksi tulkkauspalvelupäätöksen saanut henkilö voi käyttää osan tulkkaustunneistaan tulkin käytön ohjaukseen. Tulkkitilauksen yhteydessä voi sopia, että ko. tilaus käytetään ohjaukseen.

Jos henkilö kuulee, mutta ei riittävän hyvin, saa kirjoitustulkausta tukea viestin vastaanottamiseen. Tulkkauksessa käytetään omaksuttua kieltä ja viestin vastaanotto on helpompaa kuin vieraalla kielellä tai menetelmällä, joita ei hallitse niin hyvin. Kirjoitustulkkauksessa teksti pysyy näytöllä luettavana jonkin aikaa.. Kirjoitustulkkaus sopii opiskeluun, jolloin tulkkauksen välityksellä alan termit tulevat tutuksi. Erityisen hyvin kirjoitustulkkaus sopii vieraiden kielten opiskeluun. Hyvä ratkaisu kielten oppitunnilla on myös kirjoitustulkki-viittomatulkki/viittomakielen tulkipari. Tällöin kirjoitustulkki tulkaa sen, mitä puhutaan vieraalla kielellä ja viittomatulkki tulkaa sen, mitä puhutaan opiskelukielellä.

Kirjoitustulkkauksen huonona puolena on se, että puhujan äänensävyjen ja muiden ei-verbaalien ilmaisujen välittämiseen on vain hyvin rajoittuneet mahdollisuudet. Kirjoitustulkausta ei myöskään aina voida käyttää ulkona, sillä sää saattaa estää laitteiden käytön.

Kirjoitustulkkaus sopii kaikille lukutaidon saavuttaneille. Tietokoneen taustaväriä, tekstin kokoa ja muita asetuksia voidaan muokata yksilöllisten tarpeiden mukaan. On myös mahdollista käyttää tietokoneeseen liitettävää pistelukulaitetta, jolloin sokea henkilö pystyy lukemaan kirjoitustulkausta.

Kirjoitustulkkaus tukee uusien sanojen sekä kielen taivutusmuotojen ja lauserakenteiden oppimista. Koska suomenkielen puhuttu ja kirjoitettu asu vastaavat lähes toisiaan, tukee kirjoitustulkkaus myös sanojen äänneasujen oppimista. Vieraiden kielten opiskelussa opiskelija saa kirjoitustulkkauksen avulla tukea ko. kielen kirjoittamisen ja lukemisen oppimiseen. Jos vieraan kielen ääntäminen vastaa kirjoitusasua, saa opiskelija tukea myös kielen puhumiseen.

Kirjoitustulkkauksessa voidaan käyttää myös muita menetelmiä. Jos tulkkeja on vain yksi, muut menetelmät otetaan usein käyttöön tauoilla tai siirryttäessä tilaan, jonne tulkkauksilaitetta ei viedä. Jos tulkkeja on kaksi, voi toinen tulkki täydentää kirjoitustulkkauksia muilla menetelmillä kuten viittomilla, osoittamalla tai kuvailemalla keholle.

Kirjoitustulkkauksen käyttö lisääntyy koko ajan. Tähän on osittain vaikuttanut tiedon lisääntyminen kirjoitustulkkauksesta. Toisaalta monet sisäkorvaistutteen tai perinteisen kuulokojeen käyttäjät selviävät kommunikaatiotilanteista kuulon avulla, jos olosuhteet ovat hyvät. Jos tilassa on huono akustiikka eikä riittäviä apuvälineitä ole tarjolla, ei kuulon avulla saakaan riittävästi informaatiota. Tällöin tarvitaan kuulon tueksi tulkkauksia ja kirjoitustulkkauksia sopii niillekin, jotka eivät ole opetelleet erilaisia kommunikaatiomenetelmiä.

Tulkkauksipalvelu perustuu lakiin vammaisten henkilöiden tulkkauksipalvelusta. Palvelun järjestämisvastuu on Kansaneläkelaitoksella. Jotta palvelua voi käyttää, pitää Kelalta hakea tulkkauksipäätös. Palvelua haetaan lomakkeella TU 1 (vamman henkilön tulkkauksipalveluhakemus) tai opiskelutulkkauksen lomakkeella TU 2 (vamman henkilön opiskelutulkkauksihakemus). Lomakkeet löytyvät Kelan sivuilta www.kela.fi/vatu, jossa on myös tietoa tulkkauksipalvelusta. Kun päätös on olemassa, tulkkauksilauksien voi tehdä lähimmästä Kelan välityksestä (yhteystiedot Kelan [www](http://www.kela.fi)-sivulla). Peruskoulussa tulkkauksen maksaa oppilaitos ja silloin tulee ottaa yhteyttä kouluun tulkkauksen järjestämiseksi.